

UDK 811.163.42'373.21(497.5 Pelješac)
811.163.42'373.232(497.5 Pelješac)
Izvorni znanstveni rad
Rukopis primljen 8. IX. 2017.
Prihvaćen za tisak 5. X. 2017.

Jadran Jeić Baguzej
Goli Vrh 33 b, HR-10450 Jastrebarsko
jadran.jeic@gmail.com

Domagoj Vidović
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
dvidovic@ihj.hr

ŽULJANSKA PREZIMENA I TOPONIMIJA

U ovome se radu obrađuje oko 140 toponima naselja Žuljana na poluotoku Pelješcu. U uvodnome se dijelu opisuje zemljopisni smještaj te donosi kratak povijesni pregled. Zatim se donose povijesne potvrde žuljanskih prezimena koja se antroponomastički obrađuju. Daje se i kratak opis žuljanskoga govora, osobito njegovih posebnosti u naglasnome sustavu. U središnjemu se dijelu obrađuju žuljanski toponimi, među kojima se izdvajaju toponimi tvoreni dalmatskim pridjevom *san(c)tu(s)* (povijesni toponim *Sutžulijan* te suvremeni *Sutivan* i *Sutnikolica*) te toponimi koji su odrazom pretkršćanskih vjerovanja (npr. toponim *Tintilini*).

1. Uvod

Smještena u plodnome, duboko utisnutome polju s mnogim izvorima pitke vode na sredini poluotoka Pelješca, Žuljana je oduvijek bila privlačna za naseļavanje. S juga je omeđena vrhovima Sutivan (469 m) i Čerjan (310 m). Na jugozapadnome kraju žuljanskoga zatona nalazi se otočić Lirica (zapisana nekoć kao Alessandrina ili Lissandra, a u puku najčešće nazivana Škoj) sa svjetionikom (stoga se nakon izgradnje svjetionika nazivala i Laternom/Lanternom) na ulazu u Mljetski kanal. Na sjeverozapadnome kraju uvale nalazi se mjesto Trstenik podno brda Ćućin (616 m). Na istoku je u dubini polja Gruhavica (352 m), na sjeveroistoku su vrhovi Petro (211 m) i Ulijenje (418 m), a na sjeveroza-

padu Kunjavica (303 m). Žuljanski je zaton otvoren prema zapadu s pogledom na Korčulu, Lastovo i Mljet. S obzirom na nekoliko opasnih plićaka i isturenih rtova ujedno je bio mjestom mnogih antičkih i srednjovjekovnih brodoloma, a kako je samo naselje položeno na središnjemu dijelu Pelješca, Žuljana je bila pogodnim zaklonom i poznatim sidrištem u svim povijesnim razdobljima, no i čestim poprištem gusarskih upada.

Dok su se ilirske naseobine uglavnom smjestile u unutrašnjosti poluotoka, rimska su se naselja na Pelješcu uglavnom nalazila na obali. Da se na mjestu današnjega naselja nalazilo rimsko naselje, svjedoče, primjerice, ostatci rimske vile (Zaninović 1995: 92) te tragovi antičkih brodoloma kod Lirice (Perkić 2011: 76–80). Slavska su naselja na Pelješcu bila raspoređena slično ilirskim s tim da su se više približila rubovima polja, pa tako i brdskim predjelima na području Žuljane. Samo se naselje u povijesnim vrelima prvi put spominje koncem 12. stoljeća u povelji humskoga kneza Miroslava. Njome se obdaruje manastir svetoga Petra na Limu, među ostalim, zemljištima na Stonskome ratu, i to selom Ponikve sa zaseokom Dubom te zemljištima na moru do Žuljane (zapisano je *Sudb Želijanb*; Novaković 1912: 595). Nekoliko se desetljeća poslije (1222.–1228.) Žuljana (zapisano je *vb sutb Žulyjanb*; Miklošič 1858: 10) spominje u darovnici raškoga kralja Stefana Prvovjenčanoga benediktinskomu samostanu svete Marije na Mljetu. Žuljana je u kasnome srednjovjekovlju pripadala pelješkoj Crnoj gori¹ te se granica između Crne gore i janjinskoga područja nalazila između predjela Krštac (kod kojega se nalazio granični križ) i Nadradoša (možda današnjih Nadranča; usp. Vekarić 1989: 35) između Popove Luke i Žuljane. Zemljišnik iz 1393.–1396. upućuje na to da je Žuljana bila razvijeno naselje (u zemljišniku su s konca 14. stoljeća zapisani likovi *Çuliana* i *Zuliana*, poslije se katkad navodilo *Iuliana*, a od 17. stoljeća i *Giuliana*).² Osobito je privlačno bilo područje Blata nedaleko od temelja stare crkve svetoga Julijana (Vekarić 1989: 107–110). U blizini se Žuljane 1383. godine odigrala pomorska bitka između dubrovačkih i napuljskih brodova (Lupis 2007: 87). Godine 1556. stonski je biskup Petar Gučetić ustanovio žuljansku župu koja je uza samu Žuljanu obuhvaćala i područje današnje putnikovičke župe. Godine 1749. iz nje je izdvojena župa Crna gora koja je uz Putnikoviće obuhvaćala još i Brijestu, Dubravu te Kozlo (današnji Tomislavovac),³ a 1850. godine žuljanska je župa po-

---

¹ Crna se gora nekoć nazivala Ivan-gorom (Bjelovučić 1910).

² U zemljišniku se iz 1393.–1396. (Vekarić 1989: 32–35, 40) uz ojkonom *Çuliana* i *Zuliana* (Žuljana) spominju toponimi *Balta* (današnje Blata), *Giuchauça* (današnja Gruhavica), *Meliça* (današnja Melica) i *Nadradose* (možda današnje Nadranče).

³ Tim se činom Žuljana upravno izdvojila iz Crne gore te je u kasnijim upravnim podjelama često pripadala janjinskoj općini. Danas pripada stonskoj općini.

stala kapelanijom. Godine 1951. župa je obnovljena. Pouzdane podatke o broju stanovnika u Žuljani nalazimo od konca 17. stoljeća. Godine 1667. Žuljana je imala 112 stanovnika (Bjelovučić 1922: 192), 1857. naselje je imalo 282 stanovnika (najviše otkako se provode službeni popisi pučanstva). Broj stanovnika do 1931. godine stagnira, a onda u razdoblju od 1931. do 1981. opada (godine 1981. u Žuljani je živio 181 stanovnik). Posljednjih je godina zbog razvoja turizma broj stanovnika u blagome porastu (po popisu iz 2011. u Žuljani je živjelo 218 stanovnika).⁴

Zemljovid središnjega dijela Pelješca iz 30-ih godina 20. stoljeća

Crkva svetoga Julijana, po kojoj je mjesto prozvano, spominje se u zemljišniku iz 1396. godine te se po mišljenju Vinicija B. Lupisa najvjerojatnije nalazi na mjestu negdašnje predromaničke crkve. Naknadno je prozvana crkvom svetoga Julijana i svetoga Roka te je proširena 1695.⁵ Današnja se pak župna crkva svetoga Martina (pučki Mratina) spominje od 1556. godine, a 1686. bila je oštećena u gusarskim pohodima te nanovo izgrađena. Na sjevernoj lađi župne crkve nadograđena je kapela Gospe od Karmena koja se spominje u vizitaciji

⁴ Podatci su dostupni na mrežnim stranicama Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske (www.dzs.hr).

⁵ Sveti se Julijan slavio do 30-ih godina 20. stoljeća. Naime, 7. siječnja služila se misa u čast svetoga Julijana i svetoga Roka, a dan poslije u čast svete Urozije (Eurozije), zaštitnice protiv grada i oluje (ta se svetica osobito častila u vinorodnim krajevima, poglavito u onima u kojima su se uzgajale bijele sorte grožđa; Jeić 2016: 51).

Stonske biskupije 1754. godine. U pučkoj je predaji ušćuvan spomen na crkvu svetoga Nikole na Vrsima, koja je 1615. po Lupisovu mišljenju već bila ruševina (čemu bi prežitak mogao biti toponim *Sutnikolica*). Negdje je pak na prijelazu iz 17. stoljeća u 18. stoljeće don Andrija Mlinarić izgradio kapelu posvećenu svetomu Nikoli, na čijemu je začelnom zidu ugrađena kamena ploča s križem i urezana godina 1630. Četvrta je žuljanska crkva zavjetna crkva Gospe Žalosne (među pukom nazvana i crkvom Gospe od Sedam Bolesti) građena od 1851. do 1869. godine te obnovljena 1912. i 2004. U 14. stoljeću spominje se crkva svetoga Ivana na predjelu Melica te ponovno 1505. pri podjeli imanja obitelji Račić uz toponim Lopatina, koji se najvjerojatnije odnosi na današnju uvalu Lopatnu (Lupis 2007: 37, 49, 65, 68, 73, 83). Ostatci su crkve na Sutivanu bili vidljivi još 90-ih godina prošloga stoljeća.

2. Žuljanska prezimena

Od rodova koji i danas nastanjuju Žuljanu od 16. stoljeća, u samome se naselju spominju nositelji prezimena *Jeić*⁶ (< *jej* ‘sova močvarica, *Assio flammeus*’;⁷ prezime se u Žuljani spominje od 1576.;⁸ Vekarić 1995: 292) i *Vuković* (< *Vuko* < *Vuk*; prezime je nastalo od osobnoga imena rodonačelnika Vuke Ivanova koji se spominje u jednome sporu iz 1597., ali se ustalilo tek u 18. stoljeću; Vekarić 1996: 373). U 16. stoljeću zabilježena je i prisutnost rodova *Dônko(v)* (< *Donko*; usp. *Domko* < *Dominik*; Marko Donkov spominje se u Matrikuli Bratovštine svetoga Julijana i svetoga Martina iz 1556.),⁹ *Kovàčić/Kováčević* (< *ko-vač*; rod se spominje od 1573. te je izumro koncem 17. stoljeća; Vekarić 1995:

---

⁶ S obzirom na to da se žuljanski zaselak naziva *Jeići* te stoga što dio starijih ispitanika prezime izgovara *Jeić*, držimo da je izgovor *Jeić* novija pojava.

⁷ Jej se po pričanju mještana gnijezdio kod vrela u Kočama.

⁸ Vekarić na istome mjestu navodi kako su Jeići najstariji živući žuljanski rod koji se na temelju rodoslovne analize može pratiti od konca 15. stoljeća te je razvidno da su braća Ivan i Đivan Lukšić (spomenuti 1543.) preteče kasnijih Jeića.

⁹ Prijepis je objavio Vinicije B. Lupis (2007: 102–122). Uz navedena se prezimena u Matrikuli spominju i nositelji prezimena *Gisnić* (*Gisnich*, kasniji *Hisnići* iz Tomislavovca, koji su promijenili prezime u Grk; Vekarić 1995: 269), *Ivanišević* (*Iuanisceuich*; živjeli su u Brocamu), *Ivanović* (*Ivanoich*; matica im je u Janjini), *Krističević* (*Christiceuich*; nastanjuju Podobučje), *Milislalić* (*Milisaglich*; vjerojatno današnji *Milisiavići* iz Trstenika ili Tomislavovca), *Mitrović* (*Dmitroiut*; nastanjuju stonsko područje), *Pavlović* (*Paulouich*; rod nastanjuje mnoga pelješka mjesta), *Rozić* (*Rosich*; nastanjuju Metohiju), *Stijepović* (*Stiepuich*; prezime nije zabilježeno u Vekarić 1995 i Vekarić 1996) i *Vlahušić* (*Vlacusich*; drugi se Vlahušići spominju na Pelješcu tek krajem 18. stoljeća; 1996: 354). Moguće je da je netko od nositelja navedenih prezimena živio u Žuljani, no očito je riječ o rodovima koji nisu tijekom dužega razdoblja nastanjivali mjesto, a ni članovi bratovštine nisu nužno morali biti Žuljanci. Zabilježeni su i mnogi patronimi od kojih su nastala i mogla nastati prezimena.

354), *Lûčić/Lûčîn* (< *Luka*; Lučići se spominju u navedenoj matrikuli iz 1556. i kao domaćini u Račićima 1664.; na njihovo su se imanje doselili Kućeri iz Sresera; Vekarić 1996: 403), *Mätkov(ić)* (< *Matko* < *Mato* < *Matej/Matija*;¹⁰ rod se spominje u matrikuli iz 1556. te je jedan pripadnik roda bio domaćin u Žuljani 1664.; Vekarić 1995: 405), *Nikolić* (< *Nikola*; rod se spominje u matrikuli iz 1556. te se 1664. spominje Mratin Nikolín iz sela zvanoga Đuričići ili Ribići; poslije se Nikolići spominju u Kurtelama; Vekarić 1995: 406), *Pìplica/Pìplich* (< *piplica* ‘kokoš’; rod se spominje 1585. te je izumro u prvoj polovici 18. stoljeća raselivši se u Močiće i Kunu; Vekarić 1996: 156), *Pi(v)č(ev)ić* (< *pivac* ‘pijetao’; rod se spominje 1572. te je izumro u prvoj polovici 18. stoljeća; Vekarić 1996: 159), *Rácić* (< *Rako* < *Radomir/Radoslav*; rod se spominje samo u dokumentu iz 1505.; Vekarić 1996: 192), *Ràoša/Ròša* (< *Raosa*; usp. *Rahosa* < *Rada* < *Radmila*; rod se spominje od 1572. do početka 18. stoljeća; Vekarić 1996: 216–217), *Rìb(ič)ić* (< *ribič* ‘ribar’; rod se spominje od 1549. te je izumro u drugoj polovici 19. stoljeća, a imanje su Ribičića naslijedili Kuculi; Vekarić 1995: 213), *Stànušić* (< *Stanuša* < *Stana* < *Stanislava*; jedna se grana Stanušića spominje od 1572., a imala je ogranke Miš i Medo koji su izumrli; oko 1775. iz Janjine se u Kurtele doselio nahod Stjepan te preuzeo prezime Stanušić i obiteljski nadimak Medo; Vekarić 1996: 251–252) te *Vòlota/Vòlotić* (< *Volota* < *vol*; rod se spominje od 1593., a izumro je u 19. stoljeću; Vekarić 1996: 362). U 17. stoljeću spominju se rodovi *Čakèlić* (< *Čakela* < *Čako* < *Časlav*; prezime je nastalo raslojavanjem roda Glavorović koji se iz Dubrave doselio u Pozirine oko 1655.; prezime je prvi put zapisano 1733.; Vekarić 1995: 232), *Čaveliš*¹¹ (usp. *čaveljati* ‘čavrljati’; ARj 1: 916; prezime se spominje od 1696.; Vekarić 1995: 147), *Dalmatîn* (< *Dalmatin* ‘Dalmatinac’; Dalmatini nastanjuju zaselak Pivčići približno od 1685. kad su se doselili iz Dubrave, a starije im je prezime Galijotović; Vekarić 1995: 159),¹² *Hásan* (< *Hasan*; prezime se spominje od 1689.; Vekarić 1995: 264), *Kučêr* (usp. *kućera* ‘uvojak’; Šimunović 2006a: 230; rod se u Sreseru može pratiti od 1530., a 1675. Mratin Kućer doselio se kao domazet u Račiće; Vekarić 1995: 375), *Lôpin* (< *lopin* ‘lopov’; spominju se barem od 1689.; Vekarić 1996: 25),¹³ *Marinović* (< *Marin*; prezime se spominje od konca 17. stoljeća u Korti, poslije su Marinovići živjeli u Račićima; Vekarić 1996: 46), *Sìvōr* (< *sivor* ‘sijeda osoba’; rod se u Račićima može pratiti od 1664., no prezime se spominje tek od 1734.; Vekarić 1996:

¹⁰ Opširnije o odrazima navedenih kršćanskih imena vidjeti u Vulić 2015.

¹¹ Mlađi govornici danas uglavnom naglašuju *Čavèliš*.

¹² Po predaji je prvi Dalmatin bio galiot te je, nakon što se dragovoljno javio da će ubrati drva, prebjegao u Zagorje, nastanio se u Dubravi te zatim prešao u Žuljanu.

¹³ Po jednoj su se od predaja na Pelješac doselili iz Duži (opširnije u Vidović 2014: 136–137).

238), *Vukášin* (< *Vukašin* < *Vuk*; prezime se Vukašinović u Račićima spominje od 1689.; Vekarić 1996: 367) i *Vukićev(ić)* (< *Vukić* < *Vuko*; prezime se spominje 1673.; Vekarić 1996: 408). U 18. stoljeću prvi put se spominju žuljanska prezimena *Bögdān* (< *Bogdan* prema osobnome nadimku Bogdan koji je nosio Ivan Čaveliš Marinov nastalo je novo prezime zabilježeno od 1748.; Vekarić 1995: 147), *Bündara* (usp. *bundijati* ‘govoriti gluposti’; ARJ I: 735; ogranak su Dolistovića koji se u Crnoj gori spominju od 1406., u Dubravi od 1548.; nadimak je jednoga od Dolistovića – Bundara – iz Dubrave postao prezimenom koncem 17. stoljeća; godine 1751. doselili su se, naime, kao domazeti u Račice u kuću Kučera; Vekarić 1995: 178–181), *Küculo* (usp. *kučak*; iako se smatra jednim od najstarijih prezimena, prvi je put nedvojbeno zapisano tek 1701.; Vekarić 1995: 374)¹⁴ i *Kúšić* (< *kuš* ‘kadulja’; rod potječe iz Zaradeža u kojemu se spominje od 1549., a u Jeiće se jedan ogranak doselio na ženinstvo oko 1770.; Vekarić 1995: 384). U 19. stoljeću doselili su se nositelji prezimena *Đivović* (< *Đivo* ‘Ivo’; Frano se Đivović 1846. iz Brsečina doselio u Korte na ženinstvo u Hasana; Vekarić 1995: 196), *Filippi* (*Filipi*!; kao domazet se u Hasana u Kortu doselio drvodjelac Nikola Filippi Milerčić 1849.; Vekarić 1995: 208), *Lorèncin* (< tal. *Lorenzo*; prezime je zapisano i talijanskim likom Lorenzini; u Račice se iz Visa oko 1850. doselio Ivan Lorenzini; Vekarić 1996: 25), *Matić* (< *Mato* < *Matej/Matija*; rod se doselio iz Broćanca u Gradcu kod Neuma koncem 19. stoljeća), *Matutinović* (< *Matutina* < *Matuta* < *Mate* < *Matej/Matija*; Mato Matutinović iz Zaostroga doselio se 1880. u Trstenik, a oko 1883. u Pozirine na ženinstvo u Lopina; Vekarić 1996: 57), *Perić* (< *Perić* < *Pero* < *Petar*; rod se spominje od konca 15. stoljeća u Brijesti, koncem se 19. stoljeća preselio u Dubravu, a 1869. jedan se ogranak iz Dubrave doselio u Jeiće; Vekarić 1996: 312–313). U 20. stoljeću pristigli su rodovi *Bāčić* (< *bač* ‘glavar pastirskoga stana’; rod se doselio početkom 20. stoljeću iz Blata na Korčuli), *Cětinić* (< *Cetin* < *Cento* < *Inocent*; oko 1920. Ivo Cetinić Pensa iz Blata na Korčuli došao je u kuću obitelji Perić u Žuljani; Jeić 2016: 55), *Klārin* (< *Klara*; rod se početkom 20. stoljeća doselio iz Jezera na Murteru), *Kōrda* (< *korda* ‘zakrivljen nož’; rod se doselio iz Mostara u drugoj polovici 20. stoljeća, a podrijetlom je iz Cicrine u Popovu), *Miróšević* (< *Miroša* < *Miro* < *Miroslav*; rod se doselio iz Blata početkom 20. stoljeća) i *Pādovān* (< *Padovan* ‘Padovanac’; rod se doselio iz Blata na Korčuli). Antroponim bi *Špāletić* (< *špaleta* ‘plečka’ < mlet. *spaleta*) mogao biti nadimačkoga postanja, a moguće je i da je riječ o prezimenu *Špaleta/Špaletić* čiji su nositelji nastanjivali Kunu od prijelaza iz 17. stoljeća u 18. stolje-

---

¹⁴ Pogrešno je *Marinus Gozzulo*, šipanski knez, u dokumentu iz 1302. zapisan kao žuljanski knez (opširnije u Jeić 2016: 53).

će te se odonud dio obitelji preselio u Sreser (Vekarić 1996: 295), no spomen je na to prezime (ako je riječ o prezimenu) ušćuvan samo u toponimiji. Nova su prezimena u Žuljani (kao i na čitavu Pelješcu) nastajala raslojavanjem rodova (Bogdani su nekoć bili Čakelići), ali i kad bi se naslijedilo imanje (tako je nahod Stjepan iz Janjine ponio prezime Stanušić nakon što je preuzeo obiteljsko imanje Stanušića s nadimkom Medo).

Najveći je broj žuljanskih prezimena motiviran osobnim imenima, 22 (56,41 %) od 39 (56,41 %), od čega je 11 prezimena motivirano kršćanskim imenima (*Cetinić* < *Inocent*, *Donko(v)* < *Domīnik*, *Đivović* < *Đivo* ‘Ivan’, *Klarin* < *Klara*, *Lučić/Lučin* < *Luka*, *Marinović* < *Marin*, *Matić*, *Matković* i *Matutinović* < *Matej/Matija*, *Nikolić* te *Perić* < *Petar*), 8 od narodnih imena (*Bogdan* < *Bogdan*, *Čakelić* < *Časlav*, *Račić* i *R(a)oša* < *Radmir/Radoslav/Radovan*, *Stanušić* < *Stanislava* te *Vukašin*, *Vukićević* i *Vuković* < *Vuk*), dva od stranih imena (*Filipi* < tal. *Filippo* i *Lorencin* < tal. *Lorenzo*) te jedno od muslimanskoga imena *Hasan*. Nadimačkoga je postanja 12 (30,77 %) prezimena, a uvjetovana su nazivima životinja (*Jeić*, *Kuculo*, *Piplica/Pipličić*, *Pi(v)č(ev)ić* i *Volotić*), neobičnim navadama (*Bundara*, *Čaveliš*, *Lopin*) i vanjštinom prvotnih nositelja (*Kučer* i *Sivor*), biljnim nazivima (*Kušić*) te nazivima za vrstu oružja (*Korda*). Nazivima zanimanja motivirana su tri (7,69 %; *Bačić*, *Kovač(ev)ić* i *Rib(ič)ić*), a podrijetlom prvotnih nositelja dva (5,13 %) prezimena (*Dalmatin* i *Padovan*).¹⁵

Tablica 1. Najčešća žuljanska prezimena po popisu stanovništva iz 1948.¹⁶

	prezime	broj nositelja
1.	Lopin	33
2.	Hasan	31
3.	Čaveliš	28
4.	Dalmatin	18
5.	Jeić	17
6.	Vukašin	13
7.	Marinović	11
8.	Bogdan	10
8.	Kuculo	10
10.	Čakelić	8

¹⁵ Slični su podatci za Zažablje (Vidović 2014: 150–153): ondje je 55,31 % prezimena uvjetovano osobnim imenima (u Žuljani je očekivano znatno veći udio imena motiviranih stranim nemuslimanskim imenima, a manji udio motiviranih muslimanskim imenima), 31,86 % prezimena nadimačkoga je postanja, 6,64 % potječe od naziva zanimanja, a 3,98 % uvjetovano je podrijetlom prvotnih nositelja.

¹⁶ Podatci prema *Leksiku prezimena*.

O mjestu odakle su se doselili najstariji žuljanski (ali i općenito pelješki) rodovi postoje tek predaje. Za Čakeliće, Hasane i Jeiće zabilježene su predaje o tome da su se na Pelješac doselili iz Bosne, a za Kućere da su iz Hercegovine. O pouzdanosti predaja rječito govori podatak kako Čaveliši drže da su rodom iz Hrvatske, a nositelji prezimena Bogdan, nastaloga raslojavanjem roda Čaveliš, da su iz Bosne. Nepouzdanost predaja potvrđuje i podatak da se Bosnom na dubrovačkome području često nazivalo čitavo područje pod osmanlijskom vlašću. Da je bilo prebjega s osmanlijskoga područja, potvrđuju prezimena kao što je Hasan. Zažapci i Popovci na Pelješac su mogli dospjeti ne samo u zbjegovima, nego i zbog ustaljenih stočarskih kretanja. Naime, zažapski i popovski stočari jesenili su sa stokom na istočnome dijelu poluotoka Pelješca. Donekle bi na to mogla upućivati i endemska prezimena, kao što je prezime Lopin, potvrđena gotovo isključivo na Pelješcu i u jugoistočnoj Hercegovini. Da je bilo i migracija morskim putem, svjedoči predaja o nastanku prezimena Dalmatin. Od druge polovice 17. stoljeća uglavnom nam je poznato podrijetlo novih doseljenika. U razdoblju su se od druge polovice 17. do konca 18. stoljeća u Žuljanu iz Dubrave doselili Bundare, Čakelići i Dalmatini, iz Zadaradeža Kušići, a najvjerojatnije iz Sresera Kućeri. U 19. stoljeću u Žuljanu se nije više doseljavalo samo s Pelješca (iz Dubrave su se doselili Perići, a Mato Matutinović iz Zaostroga, koji je privremeno boravio u Trsteniku, oženio se u Žuljani), nego i iz Dubrovačkoga primorja (Đivović), s Visa (Lorencin) i istočne Hercegovine (Matić). U 20. stoljeću najviše je bilo doseljenika iz Blata na Korčuli (Bačić, Cetinić, Mirošević i Padovan) koji su uglavnom radili kao nadničari u žuljanskim baštinama,¹⁷ a doseljavalo se i s Murtera (Klarin) i Mostara (Korda). Da i danas u Žuljani prevladava starosjedilačko stanovništvo, pokazuje podatak da su 1948. godine nositelji svih deset najmnogobrojnih prezimena u Žuljani barem od 1770. godine (a na Pelješcu barem stotinjak godina duže), a 2001. među deset je najmnogobrojnijih prezimena od doseljeničkih bilo tek blatsko prezime Padovan. Napomenimo na koncu da su nositelji žuljanskih prezimena koja se u župnim maticama spominju nakon 1770. godine prema popisu stanovništva provedenom u 1948. činili 21,61 %, a 2001. tek 19,27 %.¹⁸

---

¹⁷ Apelativ baština na Pelješcu označuje „posjed osim zemljišta u kući i gore” (Pederin 1976: 291).

¹⁸ Udio je nositelja starosjedilačkih prezimena u tome popisnom razdoblju vjerojatno još veći s obzirom na to da su kao stalni stanovnici popisani i mnogi vikendaši.

Tablica 2. Najčešća žuljanska prezimena po popisu iz 2001. u usporedbi s popisom iz 1948.¹⁹

	prezime	2001.	1948.	promjena
1.	Dalmatin	28	18	+ 10
2.	Hasan	24	31	– 7
3.	Čaveliš	23	28	– 5
4.	Jeić	21	17	+ 4
4.	Lopin	21	33	– 12
6.	Čakelić	17	8	+ 9
7.	Kušić	11	6	+ 5
7.	Padovan	11	6	+ 5
7.	Vuković	11	3	+ 8
10.	Vukašin	9	13	– 4

3. Neke bilježite crte žuljanskoga govora

Žuljanski govor, poput ostalih istočnopeljeških govora, pripada skupini novoštokavskih (i)jekavskih govora, a Senahid ga Halilović (1996: 41–42) u svojoj razredbi govora u međurječju Neretve i Rijeke dubrovačke svrstava u dubrovački govorni tip koji obuhvaća šire dubrovačko područje od Konavala do Janjine. Riječ je o jednome od najzapadnijih govora Halilovićeva dubrovačkoga govornog tipa jer se već govor nedaleke Popove Luke svrstava u pelješki govorni tip koji obuhvaća janjinsko-kunovsko područje (janjinski je govor ikavsko-jekavski, a kunovski su i pijavski ikavski) koje, barem djelomice (Kunu i Pijavičino), neki autori drže područjem rasprostiranja južnočakavskoga dijalekta (o prijeporima u podjeli peljeških govora vidjeti u Lisac 2003 i Tomelić Ćurlin 2009).²⁰ Zbog svojega je položaja s istočne kopnene strane žuljanski govor otvoren govorima pelješke Crne gore, koji pripadaju dubrovačkomu govornom tipu te koji su uza snažan dubrovački utjecaj pretrpjeli i snažan utjecaj susjednih istočnohercegovačkih govora (otud primjeri treće jotacije), pelješkomu su govornom tipu izloženi sa zapadne kopnene strane, a čakavskomu utjecaju (koji je najrazvidniji u primjerima tzv. kanovačkoga duljenja)²¹ ne samo s pelješke stra-

¹⁹ Podatci prema *Leksiku prezimena i Hrvatskomu prezimeniku* (III: 627).

²⁰ U mjesnome su govoru razmjerno često potvrđeni ikavizmi (npr. *nèdija*, *razùmīš*, *sikira*, *prìpō*, *sījo*, *primlătio*). Za podatke o pijavskome govoru vidjeti u Tomelić (2002.).

²¹ U dijalektološkoj se literaturi navodi (npr. Lisac 1999: 83) kako je ta pojava nastala na mjestu čakavsko-štokavskih dodira.

ne, nego i s morske, korčulanske strane.²² Od uočenih značajka koje navodi Halilović za dubrovački govorni tip, za žuljanski govor vrijedi da čuva glas *h*, da se provodi promjena *lj > j* (npr. *nèdija*, *pòje*) uz neprovođenje druge jotacije u skupinama *blj*, *mlj*, *plj* i *vlj* (npr. *zàgrabjena*, *zémja*, *snòpje*, *dívjī*), da se dativ i lokativ ženskoga roda zamjeničko-pridjevske sklonidbe tvori nastavkom *-on* (u *Čèsvinovōn*, u *Kramènōn*, u *Trstènōn*) te da su zabilježeni likovi pokaznih zamjenica tipa *tèga – tèmu*, *òvega – òvemu*, u sklonidbi dvosložnih muških imena prevladava tzv. dubrovačka sklonidba (*Ívo – Íva*, *Máto – Mátá*), a ženskih dvosložnih imena nominativ i vokativ na *-e* (N. *Káte*, V. *Kâte*; N. *Máre*, V. *Máre*). U trećemu licu prezenta poopćen je nastavak *-u* (*čìnū*, *gòvorū*, *râdū*) te su česti silazni naglasci izvan nepočasnoga sloga (na što ćemo se posebno osvrnuti). Jedna je od jezičnih značajka koje Halilović ne drži svojstvenima dubrovačkomu govornom tipu izvan Dubrovnika jednosložni odraz *jata* pod dugouzlaznim naglaskom. U žuljanskome je govoru odraz *jata* u tome slučaju isključivo jednosložan (*djète*, *mjéko*). Treća se jotacija nedosljedno provodi (npr. *đè*, *zavrćela*, ali *djède*, *djèvōjka*; glasovi *ś* i *ź* nisu dijelom suglasničkoga sustava). Slivenici se *č* i *ć* razlikuju, a za glas *ž* nismo zabilježili potvrde. Često se ukidaju rezultati 2. palatalizacije (da je riječ o starijoj pojavi, potvrđuje toponim *Kūki*).

Napomenuli smo kako su u naglasnome sustavu česti dugosilazni naglasci izvan nepočasnoga sloga. Dosljedno se nalaze u 1. i 2. licu jednine i množine te u 3. licu jednine u nesvršenih glagola tvorenih nastavcima *-avati* i *-ivati* te glago-

²² Općenito se u razumijevanju peljeških govora te u rasvjetljivanju njihovih razlika počesto zanemaruju migracijski smjerovi i stočarska kretanja, iako su razmjerno dobro dokumentirani. Stočarska su kretanja, naime, donekle predodredila i migracijska. Zapadnu su granicu dolaska istočnohercegovačkih i istočnohercegovačkih stočara, ali i stočara iz Dubrovačkoga primorja, odreda govornika novoštokavskih (i)jekavskih govora, na jeseništa u Školju (priobalju od poluotoka Kleka do Bosanke nad Dubrovnikom) činili žuljanski brdski zaseoci te su se do te granice uglavnom naknadno doseljavali kao sluge, klesari ili nadničari. Na središnji se dio Pelješca s kopna uglavnom doseljavalo s područja oko ušća Neretve, a na zapadni iz jugozapadnoga dijela Neretvanske krajine i Gornjega Makarskog primorja (isprva zbog osmanlijskih progona, a poslije i zbog gospodarskih razloga). S mora se na zapadni dio Pelješca doseljavalo uglavnom s Korčule i u nešto manjoj mjeri s Hvara. Neprestano je dotjecanje štokavskoga stanovništva na sjeverozapadni dio Pelješca uvjetovalo djelomično poštokavljenje tih govora, a stalan je priljev čakavskoga stanovništva s otokâ (u većoj mjeri s Korčule, a u manjoj s Hvara jer su se s Hvara doseljavali i štokavci ikavci) omogućio zadržavanje čakavskih crta na jugozapadnome dijelu poluotoka. Ikavski je izgovor na središnjemu i zapadnome dijelu Pelješca učvršćen doseljavanjem štokavaca ikavaca iz zapadnoga dijela Neretvanske krajine i Gornjega Makarskog primorja. Utjecaj, pak, prestižnoga dubrovačkog govora proteže se na čitav poluotok. I unutar se istoga naselja mjesni govori mogu poprilično razlikovati, poglavito ako su pojedini zaseoci naseljeni kompaktnijim doseljeničkim skupinama. Napominjemo i kako se počesto zanemaruje razlikovanje po spolnoj odrednici. Tako sam tijekom istraživanja u Popovu utvrdio da je u Ravnju, središtu čitavoga područja, u žena, poglavito dok se obraćaju namjernicima, ali ne samo tada, vokalski sustav znatno bliži dubrovačkome, a u Makarskome primorju žene su znatno sklonije svođenju na jedan par slivenika te zatvorenijemu izgovoru vokala *a*.

la tvorenih nastavkom *-irati* (*dovršāvā, očekīvāte, kritizīrāš*). Razmjerno su česti u genitivu jednine ženskoga roda (*gorē, mazgē, zemjē*), u glagolskih pridjeva trpnih (*napūšten, posvēćen*), u prezentu općenito (*izglēda, izmijēšāš, držū, vrtī*), na zatvorenoj ultimi (*gospār, kantūn, komīn, otār, počēt, uzēt*), u antroponimima (*Baguzēj, Marīn, Perić; G. Katē*), toponimima (*Ćučīn, Kosmāč*) a sporadično se pojavljuju i u drugim slučajevima (*konō, šipānskī*). Zabilježili smo i duljenje vokala pred sonantom (*jēdān*). Zanaglasna se dužina katkad gubi iza silaznih naglasaka (*pěreš, trājānje*). Silazni se naglasak izvan nepočasnoga sloga dosljedno bilježi u genitivu množine imenica ženskoga roda slično kao na širem području (*mrežētīnā, udōvīcā*).²³ Veoma su česti primjeri produljenoga prenesenog naglasaka ili tzv. kanovačkoga duljenja (*bogat, Čérjan, dalēko, dōbro, grōba, Hāsan, Ívan, jēsu, Mrátin, mōlit, nāšli, óbjed, pōpit, posákrit, priskōčit, rēkle, udubēno, visōko, Vukāšin, zāspat, zēmji*).²⁴ Pomičnost naglasaka u prezimenima kao što su *Divōvić* i *Vukōvić* uočuvana je na širem dubrovačkom području (usp. *Banōvić, Begōvić, Jokōvić*), a primjere preskakanja naglasaka nalazimo i u toponimiji (*Ū Boška pōd boron*). Treba napomenuti kako se arhaičnije crte (poput čuvanja starijega mjesta naglasaka u genitivu jednine ženskoga roda te primjera tzv. kanovačkoga duljenja) ubrzano gube u mlađih govornika, a žuljanski govor zavređuje potpuniji opis.

4. Ojkonim Žuljana i imena žuljanskih zaselaka

Naselje je *Žuljana* (mjesno *Žūjāna; G. Žūjānē*) prozvano po crkvi svetoga Julijana. Ojkonim *Žuljana* (< *sanctus Iulianus*) pripada skupini toponima tvorenih od dalmatskoga pridjeva *san(c)tu(s)* (< lat. *sanctus Iuliana*), čija rasprostranjenost najčešće označuje prostore snažnijega slavenskoga naseljavanja te pokrštavanja do konca 10. stoljeća (Šimunović 2005: 123).²⁵ Žuljana se sastoji od niza zaselaka.²⁶ Zaselak *Kōrta* (< *korta* ‘duguljasti kameni prilaz kući’; Pederin

²³ Usp. Vidović 2013: 163.

²⁴ Opširnije u Vidović i Kurtović 2005.

²⁵ To potvrđuje i već spomenuto Lupisovo (Lupis 2007: 73) mišljenje kako se na mjestu novije srednjovjekovne crkve spomenute u zemljišniku 1396. nalazila predromanička crkva koja je bila duže vremena srušena. Vinicije B. Lupis (Lupis 2007: 78) drži da je Žuljana dobila ime zbog svojega položaja na hodočasničkom putu koji je vodio iz Bosne prema Mljetu, velikomu srednjovjekovnom marijanskom središtu. Benediktinski utjecaj s Mljeta odražava se i u ikonografskim prikazima svete Julijane i Eurozije.

²⁶ Na ovome mjestu zahvaljujemo ispitanicima Oskaru Čakeliću (1938.), Slavki Čakelić rođenoj Lopin (1932.), Antunu Dalmatinu Usanu (1951.), Veroniki Hasan rođenoj Marinović (1921.), Niku Jeiću (1929.), Zdravki Jeić rođenoj Kuculo (1946.), Antu Kušiću (1930.), Vitu Lopinu Jokanu (1935. – 2017.), Vjeku Lopinu Peri (1930.), Antu Padovanu (1929.), Dinki Padovan rođenoj Jeić (1938.) i Miri Vukašin rođenoj Cetinić (1930.) za podatke o Žuljani te Vlahu Lahalu za podatke o Putnikoviću. Muška smo imena sklanjali po dubrovačkoj sklonidbi jer je i to dijalektološki podatak.

1976: 292) smješten je kod srednjovjekovne crkve svetoga Martina i današnjega groblja). Toponimom *Zirine* (riječ je o stijenama kod kojih se vadilo vapno) uvjetovano je ime *Pòzirine* ili *Lòpini* (zaselak iznad Pi(v)čića u kojemu su živjeli Lopini). Naselje *Trbjan* na području Bara po predaji se (Jeić 2016: 51) prosjelo (*profundalo*), a prozvano je po trbjanu ili kuću, sorti bijeloga grožđa (usp. JE III: 276) koja se uzgajala u Žuljani (što je zapisano i u Matrikuli bratovštine svetoga Julijana i Martina iz 1556.). U zaseoku *Vrsi* (< *vrsi* ‘vrhovi’), smještenomu na visoravni sjeveroistočno od Žuljane, nalazila se crkvice svetoga Nikole, a po Bjelovučićevu je mišljenju (1922: 193)aselak napušten prije 1667. nakon epidemije kuge. Najmlađi su priobalni zaseoci *Krâj* (< *kraj* ‘priobalje’) i *Měđine* (< *međa* ‘granica posjeda’; nalazi se s gornje strane ceste iza crkve svetoga Roka). Antroponimnoga su postanja zaseoci *Jěići* (< *Jeić*), predzadnji žuljanski zaselak na putu prema Vukotićima, *Kurtele/Stànušići* (zaselak podno novoga puta od Žuljane do Dubrave; ondje su živjeli Kuculi i Ribići, a prozvan je po žuljanskome rodu Stanušić ili po obiteljskome nadimku Stanušića poteklih od nahoda Stjepana iz Janjine – *Kurtele*; usp. Vekarić 1996: 252),²⁷ *Pèrĭnkuće/Pèrĭnkovići* (riječ je o napuštenome zaseoku jugoistočno od Jeića koji su po predaji nastanjivali Perinkovići),²⁸ *Pi(v)čići* (zaselak s južne strane žuljanskoga polja u kojemu su živjeli Dalmatini te se stoga katkad naziva i *Dalmatini*, a prozvan je po rodu Pivčević/Pivčić; Vekarić 1996: 159), *Ráčići* (smatra se najstarijim zaseokom, a smješten je s južne strane Poja prije Pi(v)čića; prozvan je po rodu Račić) te *Vòlotići* (zaselak je smješten sjeverno od gornjega puta prema Vukotićima, a dalje od crkve svetoga Martina; nazvan je po izumrlome rodu Volota/Volotić).

Većina je imena žuljanskih zaselaka antroponimnoga postanja (*Dalmatini*, *Jeići*, *Kurtele*, *Lopini*, *Perinkovići/Perinkuće*, *Pivčići*, *Ráčići*, *Stanušići* i *Volotići*), nešto rjeđe je riječ o ojkonimima motiviranim različitim vidovima ljudskoga djelovanja (*Korta*, *Međine* i *Trbjan*), zemljopisnim nazivima (*Kraj* i *Vrsi*) ili drugim toponimom (*Pozirine* < *Zirine*). Za neke su zaseoke zabilježena dva imena s tim da je starije (ili prije potvrđeno) ime obično motivirano prezimonom starijega roda (*Kurtele* je starije ime za zaselak koji se poslije nazivao *Stanušići*, a *Pivčići* za zaselak *Dalmatini*) ili je neantroponimnoga postanja (*Lopini* su mlađe i rjeđe potvrđeno ime za *Pozirine*).

Mjesni je muški etnik *Žujānac*, ženski *Žujānka*, a ktetik *žujānskī* (u novije vrijeme i *žujānskī*).

²⁷ Nadimak je srodan talijanskim prezimenima *Corti*, *Cortini*, *Cortese* i sl. te je motiviran nazivom za dvorjanina, radnika na imanju ili podložnika (usp. Šimunović 2006a: 165).

²⁸ Članovi su te obitelji po predaji bili uglednici te bogoslužje ne bi otpočelo dok oni na kojima ne bi došli do žuljanske župne crkve ili crkve na Sutivanu. Po predaji se čitava obitelj otrovala kad im je za Badnjak u lonac upala zmija ili macaklin. Zaselak se nalazi jugoistočno od Jeića (Jeić 2016: 51). Rod se ne spominje u pelješkim maticama niti u zapisima peljeških kroničara.

5. Motivacijska razredba toponima

5.1. Toponimi motivirani geomorfološkim odlikama zemljopisnoga objekta:

5.1.1. Zemljopisni nazivi u toponimiji (toponomastički apelativi i izvedenice):

5.1.1.1. Odrazi toponimijskih naziva: *Bàre*, *Bašàdūra* (< *bašadura* ‘pličina’ < mlet. *basso*; JE I: 47), *Blàta*, *Brijêg*, *Gârma* (< *garma* ‘pećina, usjed’),²⁹ *Glàvica*,³⁰ *Krâj* (< *kraj* ‘mjesto kontakta kopna i mora’), *Kòče* (< *Kaoče < *kao/kal*),³¹ *Kùki* (< *kuk* ‘brijeg sa stjenovitim vrhom’),³² *Lênga* (< *lenga* ‘stjenovita pličina’),³³ *Lûg* (< *lug* ‘močvarno područje’),³⁴ *Na vòdi* / *Na vòdi* (< *voda* ‘loква’), *Pòje*, *Pòntîn* (< *pontin* ‘rtak’ < tal. *pontino*), *Škôj* (< *škoj* ‘otočić’ < tal. *scoglio*),³⁵ *Vîr*,³⁶ *Vòdice* (usp. *Na vodi*), *Vrèla*.

Najveći se dio toponima iz ove skupine odnosi na pomorske i obalne nazive. Pličine označuju toponimi tvoreni od apelativa romanskoga postanja (*Lenga* i *Bašadura*), a romanskoga je postanja i apelativ *garma* (Šimunović 2004: 182, 183), koji u Žuljani označuje pukotinu u stijeni u kojoj ima ribe, te mlađi romanizmi *pontin* i *škoj*.³⁷ Apelativ je *kraj* slavenskoga postanja te u uzmorju obično označuje kontakt mora i kopna, a u nizinskim krajevima dotičaj nizine i gore. Na blatišta se i zbirališta vode odnose toponimi koji sadržavaju apelative *bara*, *blato*, *kal/kao*, *lug*, *voda* i *vrelo*. Naziv *vir* u obalnoj toponimiji označuje mjesto izloženo jakim strujanjima i vrtloženju mora. U mjesnoj su se toponimiji odrazili oronimijski naziv *brijeg*, *glavica* i *kuk*, a na jedan od geomorfoloških oblika krša upućuje apelativ *poje* ‘polje’.

---

²⁹ Na Vrgadi je *garma* manja uvala s pećinom (Jurić i dr. 2009: 89).

³⁰ Ondje se nalazi crkvice Gospe od Sedam Žalosti.

³¹ U Kočama je u Jeićima po predaji bilo vrelo iz kojega se napajao potok koji je tekao pored svih žuljanskih zaselaka dok u njega netko nije bacio srebro ili živu. Danas je ondje zdenac u kojemu vode ima samo u kišnim mjesecima.

³² Riječ je o stijinama južno od zaseoka Jeići.

³³ *Lenga* je dugačak rt na kojemu se često tuku morske struje i vjetrovi. Kad se zimi sprema snježno nevrjeme, iz *Lenge* se čuje potmulo tutnjanje sve do pelješke Crne gore te postoji uzrečica: *Rêve Lênga*. O veoma složenoj etimologiji apelativa *lenga* vidjeti u JE II: 132–133. Na zapadnome dijelu Pelješca *lêngac* je podvodna stijena (Pederin 1976: 292).

³⁴ O dvojnama u tumačenju naziva za blatište *lug* vidi opširnije u Brozović Rončević 1999: 20–21.

³⁵ U mlađih govornika čuje se i izgovor *Škôj*.

³⁶ Riječ je o predjelu s okomitim stijinama, poznatoj ribarskoj pošti za kanjce kod koje je dno duboko do 40 metara te je bogato florom i faunom.

³⁷ Apelativ *škoj* gdjgdje na Pelješcu katkad označuje i mrkentu, uski pojas bez raslinja uz more.

5.1.1.2. Toponomijske metafore: *Bádanj*, *Bānak* (< *banak* ‘plićina’ < tal. *banco* ‘tezga’),³⁸ *Bīskup*,³⁹ *Bòčina*, *Čérjan* (< *čerjan* ‘svod nad ognjištem s rupom koja se nastavlja na dimnjak’; ARJ I: 944),⁴⁰ *Ćučîn* (usp. tal. *ciuccino* ‘duda’), *Dīple* (< *diple* ‘vrsta glazbala’), *Gàlija*,⁴¹ *Kòšare*, *Lîrica* (< *lirica* ‘lijerica’),⁴² *Lòpatnā*, *Òbod* (< *obod* ‘vanjski dio brda’), *Pèrnata* (< *perna* ‘račvasti kolac za svijanje drvenoga obruča bačve’),⁴³ *Präg* (< *prag* ‘oštra razdjelnica između plitkoga i dubokoga mora’), *Pribočak*, *Ròguša*, *Vrátlo/Vrátņik* (usp. *vrata* ‘morski prolaz’),⁴⁴ *Zàglavak*.

Najveći je dio toponima iz ove skupine nastao metaforizacijom od predmeta iz svakodnevne uporabe (*Badanj* < *badanj*, *Banak* < *banak*, *Ćučin* < *ćučin* ‘duda’, *Košare* < *košara*,⁴⁵ *Lopatna* < *lopata* i *Pernata* < *perna*) te dijelova tijela ljudi ili životinja (*Bočina* i *Pribočak* < *bok*, *Roguša* < *rog* te *Zaglavak* < *glava*) i predmeta (*Obod* < *obod*). Rjeđe su toponimi koji pripadaju ovoj skupini uvjetovani dijelovima odjeće (*Biskup* < *biskup* ‘biskupska mitra’), građevinskim nazivima (*Prag* < *prag*, *Vratlo/Vratnik* < *vrata*) te vrstom glazbala (*Diple* i *Lirica* < *lirica* ‘lijerica’) ili plovila (*Galija* < *galija*).⁴⁶

5.1.2. Toponimi s obzirom na oblik i površinska svojstva tla ili vode (izravni ili metaforični): *Dèbelō br̃do*,⁴⁷ *Dùboko*, *G̀rdnī dō* (< *grd* ‘golem’),⁴⁸ *Šìrokā*, *Tānkā pōnta* (< *tanak* ‘uzak’ + *ponta* ‘rt’), *Vrjenova*.

Dio je pridjeva u mjesnoj toponimiji poprimio posebna značenja, primjerice *grd(ni)* ‘velik’ i *tanak* ‘uzak’.

³⁸ Banak je ribarska pošta.

³⁹ Toponim se Biskup odnosi na dva referenta: stijenu i ribarsku poštu u Košarama te stijenu na Brijezima. Obje podsjećaju na biskupsku mitru. Taj je tip metaforizacije zabilježen i drugdje po Jadranu: na Braču je zabilježen toponim *Biskup* (Šimunović 2004: 191), a na Šolti *Biskup-rāt* (Marasović-Alujević i Lozić Knezović 2011: 422).

⁴⁰ Čerjan je vrh iznad Košara.

⁴¹ Galije su u Žuljani veće stijene koje samostalno strše iz mora.

⁴² U pelješkoj se Crnoj gori često čuje i lik *Lijerica*. Riječ je o toponimu razmjerno novijega postanja. U povijesnim su vrelima zabilježeni likovi *Lissandra* i *Alessandrina* (koji upućuju na izvođenje od neke inačice kršćanskoga imena *Aleksandar*), nekoć je u uporabi bio lik *Škōj*, a zatim *Là(n)tērna* jer se na tome otočiću na ulazu u Mljetski kanal nalazi svjetionik.

⁴³ Uvala se nalazi ispod Podmelice nasuprot Kosmaču te je nalik uvali Perna kod Sućurja na Hvaru.

⁴⁴ Vratlo/Vratnik prolaz je između Pontina i Lirice na ulasku u Mljetski kanal.

⁴⁵ Košara je na Pelješcu ujedno vrsta staje (Bjelovučić 1922: 206–207).

⁴⁶ Uz predjele nazvane Galija često se predu priče o izgubljenome blagu (usp. i Pederin 1976: 289–290). Treba imati na umu da se galijom na dijelovima Pelješca nazivala i stonoga (Pederin 1976: 292).

⁴⁷ Debelo brdo nalazi se na putu za selo Vukotići.

⁴⁸ Kako je riječ o najvećemu žuljanskom rtu te s obzirom i na toponim Grđa kod Bijeloga Vira u Zažablju (prostrana draga koja povezuje neretvansko blato i padine Male Žabe; Vidović 2014: 277), čini nam se najvjerojatnijim izvođenje od pridjeva *grd* u značenju golem, kako je zabilježeno u Istarskome razvodu (Šimunović 1976: 23).

5.1.3. Toponimi koji se odnose na sastav i osobitosti tla ili vode: *Crñice* (< *crn* ‘obrastao muravom’), *Crvena plòča*,⁴⁹ *Gròhòt* (< *grohot* ‘kamenito tlo’), *Grùhavica* (< *gruh* ‘kamenito tlo’),⁵⁰ *Kosmâč* (usp. *kosmat* ‘šumovit’), *Kramèna* (usp. *Kremena* < *kremen*), *Mèlica* (< osl. *mělb* ‘pijesak’), *Na Òpjòvcu* (< *opjovac* ‘oplovac, manja samostalna stijena koja viri iz mora’),⁵¹ *Plòča* (< *ploča* ‘kvadratni kamen’), *Pòd gnjilòn* (< *gnjila* ‘glina’), *Pod šijādòn* (< *šijada* ‘vihar, vijavica’), *Pòtājnā sēka*,⁵² *Präg* (< *prag* ‘oštra razdjelnica između plitkoga i dubokoga mora’), *Sápavica* (< osl. *съръ ‘nasut’; usp. *sepen* ‘naplav’; Šimunović 2005: 268),⁵³ *Sēka* (< *seka* ‘podmorska hrid’), *Žálo*.

Većina se toponima iz ove skupine odnosi na stjenovita područja neovisno o tome nalazi li se zemljopisni objekt u uzmorju ili u unutrašnjosti (*Grohot*, *Gruhavica*, *Na Opjovcu*, *Ploča*, *Seka*, *Žalo*⁵⁴). Na znatnu prisutnost flore upućuju toponimi *Crnice* i *Kosmač*, na mjesta izložena vjetru toponim *Pod šijadon*, na naplave *Sapavica*, a na prisutnost ruda *Crvena ploča*.

5.1.4. Odnosni toponimi: *Glàvičica*, *Kòšare pod Žálon*, *Mâlā čèsvinova*, *Mâlā Kramèna*, *Mâlī grádci*, *Pòd Biskupon*, *Podbrijézi*, *Pòd grohòtòm*, *Pòdmelica*, *Pòdogradica*, *Pòdspila*, *Pod vòda*, *Pod vrèla*, *Pòd žò*, *Potpòtok*, *Šijāda nada Škójon*,⁵⁵ *Vèlikā čèsvinova*, *Vèlikā Kramèna*, *Vèlikī grádci*, *Zàlùg*.

Dvorječni se odnosni toponimi najčešće sastoje od pridjeva i imenice (npr. *Mala kramena*), a odnos se među samim toponimima najčešće iskazuje antonimnim parovima pridjeva, pri čemu antonimni par *mali* – *veliki* opisuje kvalitativne odnose (usp. Frančić i Mihaljević 1997–1998: 88). U Žuljani je kao i na Braču, Popovu i Zažablju u tvorbi toponima najčešći prijedlog *pod* koji označuje mjesto pod proplankom pogodno za obradu (usp. Šimunović 2004: 203, Vidović 2011: 311, Vidović 2014: 235).

5.1.5. Toponimi prema nazivima biljaka, dijelova biljaka i biljnih zajednica: *Dùbje* (< *dub* ‘hrast’), *Hrâsnova* (< *hrast* ‘*Quercus*’), *Kùpjenova* (usp. *kupina* ‘*Rubus ulmifolius*’),⁵⁶ *Podčèsvina* (< *česvina* < *česmina* ‘hrast crnika, *Quercus ilex*’), *Pòdmaslina* (< *maslina* ‘*Olea*’), *Pòdsomina* (< *somina* ‘*Juniperus phoenicea*’), *Trstènā* (usp. *trstika* ‘*Arundo*’), *Za Lòvore* (< *lovor* ‘*Laurus nobilis*’).

⁴⁹ Predio je bogat željeznim oksidom.

⁵⁰ Riječ je o vrhu koji se nalazi u dubini žuljanskoga polja od Jeića prema Vukotićima. Ondje se nalazi gradinsko naselje (Perkić 2011: 62).

⁵¹ Srodan toponim *Oplovac* nalazimo u Vignju, toponim *Vèli* i *Mâlī optòvac* zabilježeni su na Šolti (Marasović-Alujević i Knezović Lozić 2011: 398–399), a *Oplovak* u Brelima.

⁵² Potajna seka pličina je poprilično udaljena od kraja u smjeru zapada.

⁵³ Sapavica je najistočnija veća uvala u Zagorju prije Prapatnoga.

⁵⁴ S obzirom na toponim *Pod žo*, vjerojatno je stariji lik toponima bio *Žo*.

⁵⁵ U mlađih se govornika katkad izgovara i *Šijāda nadā Škójon*.

⁵⁶ Pod tom su uvalom u Zagorju položene vodovodne cijevi za Mljet.

Ovoj skupini pripadaju toponimi u kojima su se odrazili nazivi stablašica (*česmina, dub, hrast i maslina*) te grmolikih (*kupina, lovor i somina*) i vodenih (*trstika*) biljaka.

5.1.6. Toponimi prema nazivima životinja: *Gràvanac* (usp. *gravan* ‘gavran’; Šimunović 2006b: 189),⁵⁷ *Kòzjē ždrijélo*,⁵⁸ *Kúnjavica* (< *kuna*), *Mědvjedovica* (< *medvjedovica* ‘sredozemna medvjedica’),⁵⁹ *Vòlovi*.

5.2. Zemljopisna imena od drugih toponima: *Zágørje* (< *Crna gora*).

Zagorje obuhvaća šire područje od Lirice do Prapratnoga u zaleđu pelješke Crne gore.

5.3. Toponimi motivirani ljudskom djelatnošću

5.3.1. Toponimi prema nazivima objekata: *Kjètišta* (usp. *klijet* ‘trošna kuća, izba’),⁶⁰ *Mirište* (< *mirište* ‘mjesto na kojemu su razvaline’; usp. lat. *mūrus* ‘zid’),⁶¹ *Muo* (< *muo* ‘mul, gat s pristaništem’),⁶² *Na barbàkan* (< *barbakan* ‘potporni zid’ < mlet. *barbacàn*),⁶³ *Ošica* (usp. *ošca* ‘zamka za ptice’), *Pòtkućica*, *Prézdra* (usp. toponim *Zirine* te ojkonime *Prizren, Zrin*; Sk 3: 661),⁶⁴ *Strànje* (< *stranja* ‘kućica za životinje’),⁶⁵ *Stražica*,⁶⁶ *Zirine* (usp. osl. *zbrēti).

Na moguća mjesta stražbenica upućuju toponimi *Prezdra, Stražica* i *Zirine*, na pristan *Muo*, potporni zid *Na barbakan*, poljsku kućicu *Potkućica*, natkriveni prostor za stoku *Stranje*, na pticolov *Ošica*, a nesnim bi *Mirište* mogao upućivati na razvaline. Na moguće ostatke gospodarskih objekata upućuje toponim *Kjetišta*.

5.3.2. Toponimi s obzirom na gospodarsku djelatnost: *Krókalo* (< *krok* ‘užetom ispleten pojas kojim se opašu ribari kad vuku mrežu na obalu’), *Měđine*,

---

⁵⁷ Riječ je o stijeni u Bočini.

⁵⁸ Riječ je o stijinama na vrhu prijevoja iznad Popove Luke pokraj kojih prolazi stari kozji put za Janjinu.

⁵⁹ U spilji je po pučkome sjećanju boravila sredozemna medvjedica.

⁶⁰ Toponimi su tvoreni od navedenoga apelativa razmjerno česti u Zažablju i Popovu (Vidović 2014: 246).

⁶¹ Riječ je o otočiću nasuprot Kosmaču. Ostaje upitnim je li se ikad ondje nalazilo ikakvo zdanje.

⁶² Skok (Sk II: 481) apelativ *muo* drži dalmatizmom. Žuljanski je lukobran sa svjetionikom izgrađen tijekom austrougarske vladavine.

⁶³ Opširnije o apelativu u JE I: 41. Predio se Na barbakan nalazi sjeverno od Pi(v)čića.

⁶⁴ U žuljanskome govoru postoji glagol *prizrit* ‘pričiniti se’.

⁶⁵ Apelativ pak u Dubrovniku označuje gostionicu, krčmu (Sk III: 342).

⁶⁶ Stražica je brežuljak iznad žuljanskoga polja pogodan za promatranje, odakle su se Žuljanci štitili od gusarskih pohoda.

Njive, Ögradica, Pösta (usp. *posta* ‘ribarsko lovište’),⁶⁷ *Stèralo* (< *steralo* ‘mjesto na kojemu se rastiru mreže’). Žuljanci su se uglavnom bavili ratarstvom, stočarstvom i ribarstvom.

5.3.3. Toponimi u svezi s upravnom i vojnom vlasti: *Bàndijëra* (< *bandijera* ‘zastava’ < tal. *bandiera*), *Cärina*, *Ösijnj kàmën* (usp. *sijenj* ‘kamen međaš’ < tal. *segno* + *kamen*).

5.3.4. Toponimi uvjetovani duhovnim i životom zajednice te mjesnim predajama: *Bonbîn*, *Crkòvnö*,⁶⁸ *Pod krížon*,⁶⁹ *Sutivan*, *Sutnikolica*,⁷⁰ *Tintilini* (< *tintilin* ‘nekršteno dijete’),⁷¹ *Vilènjškā spîla*.

U Žuljani, uz povijesni toponim *Sutžulijan*, bilježimo dva toponima u kojima je sadržan pridjev *sa(nc)tu(s)*: *Sutivan* i *Sutnikolica* (Šimunović 2005: 123).⁷² Na prežitke slavenskih pretkršćanskih vjerovanja upućuju pak toponimi *Tintilini* i *Vilenjska spila*. Tintilini se nalaze kod stijena Vir, predjela u kojemu su se u jednome kutu pokapala nekrštena djeca. Vilenjska spila nalazi se pod vrhom Sutivan. Mogući je odraz mjesnih predaja o bitkama Žuljanaca s gusarima toponim *Bonbin*.

5.4. Toponimi antroponimnoga postanja

Većina toponima antroponimnoga postanja sadržava osobna imena *Boško* (< *Božo* < *Božidar*), *Draž(j)en*, *Jere* (< *Jerolim*), *Luko*, *Radoš* (< *Rado* < *Radomir/Radoslav*) i *Stanina* (< *Stane* < *Stanislav*). U mjesnoj su se toponimiji odrazila i žuljanska prezimena *Bundara*, *Donko(v)* i *Hasan*, moguće doseljeničko prezime *Špaletić* te antroponim (vjerojatno osobni nadimak) *Bazdej* (< *bazdej* ‘osoba koja bazdi’). Patronim *Ilin* vjerojatno se odnosi na pretke današnjih Hasana (Vekarić 1989: 106). Antroponim *Lukinović* (< *Lukin* < *Luka/Luko*) nije zabilježen na Pelješcu, ali je vjerojatno riječ o prezimenu koje je nosio izumrli rod ili mogući doseljeni vlasnik objekta. Antroponim *Đido* vjerojatno je osob-

⁶⁷ Opširnije o etimologiji apelativa *posta/pošta* vidjeti u JE III: 73.

⁶⁸ Riječ je o području oko crkve svetoga Roka.

⁶⁹ Na predjelu *Pod križen* kod Pontina nalazi se kameni križ. Navodno su ondje stradali mornari. Jednoga je izbacilo more, a drugi se našao u migavici.

⁷⁰ Predio se nalazi na Vrsima te se ondje navodno nalazila crkva svetoga Nikole.

⁷¹ Apelativ je i danas živ na Pelješcu te se od njega, primjerice u Orebiću, izvode i drugi apelativi kao što je *tintilinâda* ‘izmišljanje, mlaćenje prazne slame’. Na podatku zahvaljujemo Franu Vlatkoviću.

⁷² Šimunović (1996: 49) navodi kako su neki od toponima nastali oponašanjem „staroga imenskog uzorka” te izriječkom navodi pelješki toponim *Sutandrija* (Kuna i Pijavičino). Toponimi tvoreni od dalmatskoga pridjeva *san(c)tu(s)* (< lat. *sanctus*) sustavno su popisani u radovima Valentina Putanca (1963) i Petra Šimunovića (1996 i 2009). U njima nisu navedeni žuljanski toponimi Sutivan i Sutnikolica, ali jest starije ime Žuljane – Sutžulijan.

ni nadimak te ga je moguće dovesti u vezu s osobnim imenom *Egidije* (koje je potvrđeno na dubrovačko-bokeljskome području).

5.4.1. Višerječni toponimi antroponimnoga postanja: *Bùndarina pòsta*,⁷³ *Dónkova ùlica*, *Ìlin pòtok*,⁷⁴ *Hásanova spìla*, *Lukínovića strànj* (< *stranj* ‘skladište za ribarski pribor, ulje i vino’),⁷⁵ *Lúkove stijêne*, *Ū Boška pòd boron*, *U Jéra pod lòžden* (< *ložde* ‘vinograd’).

5.4.2. Jednorječni toponimi antroponimnoga postanja: *Bazdèjova*, *Dràžjenova*,⁷⁶ *Đídovo*, *Kapetáni*,⁷⁷ *Petrô*,⁷⁸ *Stàninova*, *Špàletíci*, *Vùčine/Vúčine*.

5.5. Toponimi etničkoga postanja

Pòzirinskē stijêne (< *Pozirine*), *Ráškē lèdine* (< *Račke ledine < *Račići*).

5.6. Toponimi nejasna postanja ili motivacije

Devetèrica,⁷⁹ *Drânče/Nàdrânče*,⁸⁰ *Rikavac*, *Ulijênje*.

6. Zaključak

U ovome je radu obrađeno oko 140 toponima u naselju Žuljana na poluo-toku Pelješcu. Žuljana se u povijesnim vrelima spominje koncem 12. stoljeća pod imenom *Sutžulijan* (< *sanctus Iulianus*). U radu se ujedno antroponomastički obrađuje 39 žuljanskih prezimena te se donose povijesne potvrde i podatci o broju njihovih nositelja. Od prezimena motiviranih kršćanskim imenima najčešća su ona nastala od kršćanskoga imena *Matej/Matija* (*Matić*, *Matković* i *Matutinović*), a od prezimena motiviranih narodnim imenima ona koja se izvode od osobnoga imena *Vuk* (*Vukašin*, *Vukićević* i *Vuković*). Od prezimena nadimačkoga postanja najčešća su ona koja su uvjetovana životinjskim nazivima (*Jeić*, *Kuculo*, *Piplica/Pipličić*, *Pi(v)č(ev)ić* i *Volotić*). Razmjerno su rijetka prezimena motivirana nazivima zanimanja i podrijetlom prvotnih nositelja.

---

⁷³ Na tome se predjelu love kanjci.

⁷⁴ Na Ilinu su potoku pronađeni ostatci rimskih žara.

⁷⁵ Skok apelativ drži dalmatskim prežitkom te drži da je istoga postanja kao apelativ *stranja* (Sk III: 342).

⁷⁶ Na zemljovidima je zabilježeno i ime Dražinova.

⁷⁷ Riječ je o stijenama u Zagorju iznad Gradaca.

⁷⁸ Toponim se neobično sklanja (N. *Petrô* – G. *Petrája*), ali bi s obzirom na rjeđi nominativni lik (*Petráj*) mogao biti i prežitkom negdašnjih vlasničkih odnosa (*Petráj* ‘Petrov posjed’).

⁷⁹ Riječ je o pastirskome zaklonu iznad uvala Široka. Možda je ime motivirano nekom danas nepoznatom predajom.

⁸⁰ Moguće je da je riječ o toponimu antroponimnoga postanja (usp. osobno ime *Hrankol Kranko*) te da je lik *Dranče* naknadno nastao ili je nastao nazalizacijom od *Nadrače.

Dijalektološki je žuljanski govor najzanimljiviji zbog naglasnoga sustava. Naime, staro je mjesto naglasaka veoma često očuvano u genitivu jednine ženskoga roda (*gorê, mazgê, zemjê*), a u 1. i 2. licu jednine i množine te u 3. licu jednine u nesvršenih glagola tvorenih nastavcima *-avati* i *-ivati* te u glagola tvorenih nastavkom *-irati* (*dovršâvâ, očekîvâte, kritizîrâš*) dosljedno su zabilježeni dugosilazni naglasci izvan početnoga sloga u starijih govornika.

U središnjemu se dijelu rada obrađuje oko 140 žuljanskih toponima. Većina je imena žuljanskih zaselaka motivirana prezimenima negdašnjih ili sadašnjih Žuljanaca. U žuljanskoj su se toponimiji usčuvali apelativi supstratnoga romanskog (usp. toponime *Garma, Mirište, Muo, Seka*) te mlađega romanskog adstratnog sloja (usp. toponime *Bandijera, Bašadura, Ćucin, Na barbakan, Pontin, Škoj*; taj je sloj najprisutniji u obalnoj toponimiji). Puku su uglavnom neprozirni toponimi slavenskoga podrijetla u kojima su usčuvani negdašnji nazivi za stražbenice (*Prezdra, Zirine*) i vrste nastamba (*Kjetište*) te nazivi kojima su se označivala mjesta obrasla raslinjem (*Kosmač*). Na rubni utjecaj turskoga jezika upućuje toponim *Hasanova spila* koji sadržava prezime *Hasan* nastalo preobrazbom od muslimanskoga imena. U mjesnoj su toponimiji usčuvana dva toponima tvorena pridjevom *san(c)tu(s)*: *Sutivan* (odnosi se na crkvu svetoga Ivana nepoznate starosti) i *Sutnikolica* (najvjerojatnije nastao analoškom tvorbom poput toponima Sumartin na Braču ili Sutandrija u Kuni) uz povijesni toponim *Sutžulijan*. Nedvojbenim se, pak, prežitkom pretkršćanskih vjerovanja može smatrati toponim *Tintilini*.

Literatura:

- ALUJEVIĆ, MARINA; LOZIĆ KNEZOVIĆ, KATARINA. 2011. Obalni toponimi otoka Šolte. *Časopis za hrvatske studije* 7. 389–443.
- ARJ = *Rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*. 1881. – 1976. Ur. Daničić, Đuro i dr. JAZU. Zagreb.
- BJELOVUČIĆ, NIKOLA ZVONIMIR. 1910. *Narodni život i običaji na poluotoku Ratu (Pelješcu)*. Rukopis u Arhivi Odsjeka za etnologiju HAZU-a (sign. SZ 242). Zagreb.
- BJELOVUČIĆ, NIKOLA ZVONIMIR. 1922. Poluostrvo Rat (Pelješac). *Srpski etnografski zbornik* 23. Srpska kraljevska akademija. Beograd.
- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, DUNJA. 1999. Nazivi za blatišta i njihovi odrazi u hrvatskoj toponimiji. *Folia onomastica Croatica* 8. 1–40.
- ČAVELIŠ, MARTIN. 2009. *Žuljanski rječnik*. Vlastita naklada. Zagreb.
- Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. *Imena i prezimena u Republici Hrvatskoj*. Zagreb. www.dzs.hr (pristupljeno 14. svibnja 2016.).

- FRANČIĆ, ANĐELA; MIHALJEVIĆ, MILICA. 1997. – 1998. Antonimija u hrvatskoj ojkonomiji. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 23/24. 77–102.
- HALILOVIĆ, SENAHID. 1996. Govorni tipovi u međuriječju Neretve i Rijeke dubrovačke. *Bosanskohercegovački zbornik* 7. Institut za jezik u Sarajevu. Sarajevo.
- Hrvatski prezimenik* I.–III. 2008. Prir. Maletić, Franjo; Šimunović, Petar. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- JE = VINJA, VOJMIR. 1998. – 2004. *Jadranske etimologije: Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku* I–III. HAZU – Školska knjiga. Zagreb.
- JEIĆ BAGUZEJ, JADRAN. 2016. Gusle u Žuljani. *Hrvatska revija* 3. 50–58.
- Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. 1976. Ur. Putanec, Valentin; Šimunović, Petar. Institut za jezik – Nakladni zavod Matice hrvatske. Zagreb.
- JURIĆ, ANTE; SKRAČIĆ, VLADIMIR; VULETIĆ, NIKOLA 2002. Suvremena građa. *Toponimija otoka Vrgade*. Ur. Skračić, Vladimir. Sveučilište u Zadru – Centar za jadranska onomastička istraživanja. Zadar. 81–98.
- LISAC, JOSIP. 1999. *Hrvatski govori, filolozi i pisci*. Matica hrvatska. Zagreb.
- LISAC, JOSIP. 2003. *Hrvatska dijalektologija 1. Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- LUPIS, VINICIJE B. 2007. *Sakralna baština Žuljane*. Ogranak Matice hrvatske u Stonu. Ston.
- Matrikula Bratovštine svetoga Julijana i svetoga Martina*. 1556.
- MARASOVIĆ ALUJEVIĆ, MARINA; LOZIĆ KNEZOVIĆ, KATARINA. 2011. Obalni toponimi otoka Šolte. *Časopis za hrvatske studije* 7. 389–443.
- MIKLOŠIČ, FRANC. 1858. *Monumenta Serbica Spectantia Historiam Serbiae, Bosnae, Ragusii*. Beč.
- NOVAKOVIĆ, STOJAN. 1912. *Zakonski spomenici srpskih država srednjeg veka*. Državna štamparija Kraljevine Srbije. Beograd.
- PEDERIN, MARKO. 1976. „Stara virovanja” na zapadnom Pelješcu. *Pelješki zbornik* 1. Ur. Vekarić, Stjepan. Društvo Pelješčana u Zagrebu – PZ „Dingač” Potomje – Samoupravne interesne zajednice za kulturu općina Dubrovnik i Korčula. Zagreb. 271–294.
- PERKIĆ, DOMAGOJ. 2011. Arheološki lokaliteti na području Žuljane. *Zbornik u čast Ivici Žili*. Ur. Lupis, Vinicije, B. Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku. Dubrovnik. 59–85.
- PUTANEC, VALENTIN. 1963. Refleksi starodalmatskog pridjeva *sanctus* u onomastici obalne Hrvatske. *Slovo* 13. 137–176.
- SK = SKOK, PETAR. 1971. – 1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika* I–IV. JAZU. Zagreb.

- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 1976. Toponimija Istarskog razvoda. *Onomastica Jugoslava* 6. 3–34.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 1996. Sakralni toponimi sa *sut-* + svetačko ime u razdoblju kasne antike do predromanike. *Folia onomastica Croatica* 5. 39–62.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2004. *Bračka toponimija*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2005. *Toponimija istočnojadranskoga prostora*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2006a. *Hrvatska prezimena*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2006b. *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- ŠIMUNOVIĆ, PETAR. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- TOMELIĆ, MARIJANA 2002. Tradicionalna vjerovanja u usmenoj predaji. *Čakavska rič* 30/1–2. 461–473.
- TOMELIĆ ČURLIN, MARIJANA. 2009. Jezične značajke mjesnoga govora Janjine. *Croatica et Slavica Iadertina* 9. 87–96.
- VEKARIĆ, NENAD. 1989. *Pelješka naselja u XIV. stoljeću*. Zavod za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku. Dubrovnik.
- VEKARIĆ, NENAD. 1995. *Pelješki rodovi (A – K)*, sv. 1. Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice 5/1. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. Dubrovnik.
- VEKARIĆ, NENAD. 1996. *Pelješki rodovi (L – Ž)*, sv. 2. Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice 6/1. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku. Dubrovnik.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2013. Naglasci u govorima i toponimiji Zažablja i Popova. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1. 155–173.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2014. *Zažapska onomastika*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ; KURTOVIĆ BUDJA, IVANA. 2005. Neutralizacija dugoga i kratkoga *a* u južnočakavskim otočkim govorima. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 31. 389–400.
- VULIĆ, SANJA. 2015. O hrvatskim pučkim imenima spomendana sv. Matije, apostola, i sv. Matije, apostola i evanđelista, s etnoonomastičkoga aspekta. *Folia onomastica Croatica* 24. 125–141.
- ZANINOVIĆ, MARIN. 1995. *Villae rusticae u pejzažu otoka i obale antičke Dalmacije*. *Histria antiqua* 1. 86–96.

Family names and toponymy of Žuljana

Abstract

In the paper around 140 toponyms from Žuljana on the peninsula of Pelješac are analyzed. In the introduction of the paper, a geographical and historical overview is given. Then historical confirmations of family names from Žuljana, which are analyzed from the anthroponomastic viewpoint, are given. A brief description of the speech of Žuljana is given focusing on the accentuation system. In the main part of the paper, the toponymy of Žuljana is analyzed, especially the most prominent toponyms formed by the Dalmatian adjective *san(c)tu(s)* (historical toponym *Sutžulijan* as well as *Sutivan* and *Sutnikolica*) and toponyms motivated by pre-Christian beliefs (e.g. toponym *Tintilini*).

Ključne riječi: toponimija, prezimena, slavenska mitologija, odrazi, Žuljana
Keywords: toponymy, family names, Slavic mythology, reflections, Žuljana